

Uit: "Bode des Heils in Christus", jaargang 113 (1970)

Wat de schrift zegt over de hel

J. G. FIJNVANDRAAT

Straf uit de tijd

Er is natuurlijk wel een verkwikkender onderwerp uit de bijbel te behandelen dan dat van de hel. Maar, om met Judas te spreken, moet het schrijven over het gemeenschappelijk heil wel eens vervangen worden door of gepaard gaan met de vermaning: "om te strijden voor het geloof dat eenmaal aan de heiligen is overgeleverd". Tot voor kort werd de leer van een eeuwige vergelding in een plaats van verderf alleen in bepaalde sekten geloofend, zoals bijv. Jehova's getuigen en Adventisten. Op het ogenblik is het zo dat een groot gedeelte van de "orthodoxe christenheid" dit onderdeel van de geloofsleer heeft opgegeven, of in ieder geval dood zwijgt.

De diepere bron waar dit uit voortkomt moeten we zoeken in de "humane" instelling van de hedendaagse mens. In de pedagogiek en het strafrecht is voor het woord straf en vergelding geen plaats meer. Misdaad en overtreding zijn volgens de moderne mens slechts een afwijking of een tekort in de menselijke structuur. Deze geest van de tijd laat ook het christendom niet onberoerd. En dus is een stellingname daartegen op zijn plaats.

Namen

De Schrift gebruikt o.a. de volgende benamingen voor de plaats, die de eindbestemming van de duivel en zijn engelen, maar ook van de god-loze mens, is.

HEL: Matth. 5 :22, 29, 30; 10 :28; 18 : 9; 23 :33; Luk. 12 : 14 enz.

VERDERF: Matth. 7 :13; Rom. 9 : 22; Fil. 3 :18.

VUUR: het eeuwige vuur: Matth. 18 :8; oven van het vuur: Matth. 13 :42, 50; poel van vuur: Openb. 19 :20; 20 : 10, 14, 15; 21 :8.

BUITENSTE DUISTERNIS: Matth. 8 :12; 22 :13 (2 Petr. 2 :17, judas : 13).

TWEEDE DOOD: Openb. 20: 6, 14; 21 : 8.

In veel van deze teksten wordt de toestand van de verloren mens gezien in contrast met het heil dat de gelovigen beërven. Dat geeft al aan, dat hier twee verschillende toestanden beschreven worden, die tot in eeuwigheid bestaan zullen.

Eeuwig

Zij, die de eeuwige straf van de hel loochenen, trachten aan het woord "eeuwig" een beperkte betekenis te geven. Nu zal ik niet ontkennen dat dit woord in sommige gevallen een bepaalde tijdsduur aangeeft. Het is dan meestal vertaald door "eeuw", maar dat wettigt hun konklusies niet, het gaat om de eeuwigheid van het verderf of de hel. Om de betekenis van het woord "eeuwig" te leren kennen, geef ik de volgende twee groepen teksten:

A

Matth. 18 : 8: eeuwig vuur
Matth. 25 : 46: eeuwige straf
Mark. 3 : 29: eeuwig oordeel
2 Thess. 1 : 9: eeuwig verderf
Hebr. 6 : 2: eeuwig oordeel
Judas :6, 13: eeuwige banden

B

Matth. 19 : 6: eeuwig leven
Matth. 25 :46: eeuwig leven
Luk. 18 :30: eeuwig leven
Joh. 3 : 15: eeuwig leven
Luk. 16 :9: eeuwige tabernakelen
Rom. 1 :20: eeuwige kracht
1 Tim. 6 : 16: eeuwige kracht
Rom. 16 :26: eeuwige God
2 Kor. 4 : 17,18: eeuwig gewicht van zaligheid
eeuwige dingen
2 Thess. 2 : 16: eeuwige vertroosting
2 Tim. 2 10: eeuwige heerlijkheid
1 Petr. 5 10: eeuwige heerlijkheid
Hebr. 5 :9: eeuwige zaligheid
Hebr. 9 :12: eeuwige verlossing
Hebr. 9 :14: eeuwige Geest
Hebr. 9 : 15: eeuwige erfenis

Ieder voelt dat als in geval a "eeuwig" niet altijdurend betekenen zou, het dat in geval b ook niet kan betekenen. En omgekeerd, als uit b duidelijk blijkt dat "eeuwig" altijdurend inhoudt - en wie zou dat durven ontkennen -, dat moet het dat in geval a ook inhouden.

En dit spreekt nog te meer in die gevallen zoals Matth. 25 : 46, waar "eeuwige straf" en "eeuwig leven" in één en dezelfde tekst tegenover elkaar gesteld worden.

Daarbij komt nog dat de Schrift op enkele plaatsen een veel sterkere uitdrukking gebruikt. Ik volsta met één voorbeeld:

In Openb. 5 : 13 wordt gezegd: "Hem, die op de troon zit, en het Lam, zij de lof ... tot in alle eeuwigheid".

Terwijl in Openb. 14 : 11 van hen die het beest volgen geschreven staat: "En de rook van hun pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid" (zie ook Openb. 20 : 10).

Andere uitdrukkingen

Dit is nog niet alles. Het Woord van God gebruikt ook andere uitdrukkingen die niet aan duidelijkheid te wensen overlaten.

Zo wordt de hel genoemd: de plaats waar het vuur niet uitgeblust wordt, of van het onuitblusbaar vuur (Matth. 3 : 10, 12; Mark. 9 :43, 45), en de plaats waar hun worm niet sterft (Mark. 9 : 44, 46).

Hiermee wordt uitdrukkelijk aangegeven dat aan het oordeel geen eind komt, evenmin als aan de wroeging, die knaagt aan het geweten.

De hel is de plaats van gewezen en tandengeknars (Matth, 8 : 12, 13 :42, 50; 22 : 13) en deze wroeging duurt eeuwig.

Twee ontsnappingstheorieën

Men heeft twee theorieën opgeworpen om de uitspraken van de Schrift te ontzenuwen. De ene is de leer van de alverzoening, de ander die van de zielsvernietiging. De eerste wordt o.a. door de adventisten aangehangen, de laatste door de Jehova's-getuigen.

De alverzoening houdt in dat uiteindelijk alle mensen en volgens sommige aanhangers zelfs de duivel en zijn engelen behouden zullen worden. De straf der hel is dan slechts een loutering waaraan een eind komt. Met allerlei gekronkelde uitleggingen tracht men de begrippen "eeuwig", "onuitblusbaar", "niet uitgeblust", "worm die niet sterft" van hun kracht te beroven. Deze verklaringen zijn zo menselijk en gezocht dat ik ze niet eens de eer van een weerlegging wil aandoen. Ieder kind van God kan het ongeestelijke van deze redeneringen gemakkelijk aanvoelen. Wel zal ik nog enkele bijbeluitspraken aanvoeren die deze theorie weerleggen.

De leer van de zielsvernietiging houdt in dat de mens in het oordeel ophoudt te bestaan. Men maakt daarbij praktisch geen onderscheid tussen de ziel van de mens en van het dier. Dat doen vele aanhangers van de alverzoeningsleer trouwens ook niet. Ziel is eigenlijk niets anders dan leven, zo zegt men. En "verder" zou niets anders zijn dan vernietiging. De aanhangers van deze leer moeten natuurlijk ook de hierboven aangevoerde begrippen wegedeneren. Ook van deze leer zal ik, behalve wat in het voorgaande al is aangetoond, de onschriftuurlijkheid door bijbeluitspraken laten zien.

Hierbij valt nog op te merken, dat beide theorieën de toestand van de mens tussen het sterven en de opstanding in hun eigen licht bezien. Volgens de adventisten slaapt de ziel in die periode, hij leidt dus een onbewust bestaan. Volgens de Jehova's-getuigen bestaat de mens in die periode eigenlijk niet meer. Op dit punt ga ik echter slechts terloops in bij de bespreking van de tweede theorie.

De leer van de alverzoening

De dwaling van deze leer is het eenvoudigst aan te tonen door de konsekventies er van te trekken en die te toetsen aan de Schrift.

De Heer Jezus zegt, dat de lastering van de Geest de mensen niet vergeven zal worden (Matth. 12 : 31, 32) -ik laat daarbij in het midden wat die lastering inhoudt, want dat is hier het punt niet- Nee, zeggen de alverzoeners, na de loutering van de hel zullen ook die lasteraars de hemel binnengaan. Met andere woorden: ze zullen toch nog vergeving ontvangen.

De Heer Jezus zegt van Judas, dat het beter was geweest als hij niet geboren was (Matth. 26 : 24). Nee, zeggen de alverzoeners, ook Judas zal eenmaal de heerlijkheid beërven. Met andere woorden: ook voor Judas is het goed, dat hij geboren is en bestaan heeft.

De Heer Jezus zegt: wie de Zoon ongehoorzaam is, zal het leven niet zien (Joh. 5 : 36). Nee, zeggen de alverzoeners, ze zullen het leven wel zien, alleen een beetje later dan de gelovigen.

De Heer Jezus zegt, dat God de wereld zo lief gehad heeft, dat Hij zijn eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft. Nee, zeggen de alverzoeners, je kunt als ongelovige sterven en toch het eeuwig leven ontvangen.

De Schrift zegt dat het einde van de vijanden van het kruis van Christus het verderf is (Fil. 3 : 18). Nee, zeggen de alverzoeners, hun eind is de zaligheid.

De Heer Jezus zegt, dat de onrechtvaardigen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven. Nee, zeggen de alverzoeners, de onrechtvaardigen gaan evengoed in het eeuwige leven.

Er zouden nog meer punten aan te voeren zijn, maar deze zijn toch wel voldoende om het onschriftuurlijke van de alverzoeningsleer aan te tonen.

Ook de satan ...

Op één punt wil ik toch nog ingaan. De aanhangers van de alverzoeningsleer trachten hun leer te rechtvaardigen door zich te beroepen op de tekst: "God is liefde". De eeuwige straf van de hel zou strijden met dit wezen van God. Dit is in feite een gevoelsargument. Zij vergeten dat er ook staat: "God is licht". De liefde van God zal verheerlijkt worden in het feit dat de hemel gevuld zal zijn met geredde zondaren, die verlost zijn door het bloed van het Lam. De gerechtigheid van God zal eveneens verheerlijkt worden in het oordeel over de goddelozen. Daarin zal gezien worden dat het geen lichte zaak is om de Zoon van God te verwerpen.

Verder werpen zij tegen dat de toestand van eeuwige heerlijkheid "ontsied" zou worden als er nog een sfeer was waar de goddelozen tot in eeuwigheid gepijnigd worden. Volgens hen zal God iedere herinnering aan de zonde te niet doen. Zij trachtten deze redenering - want meer dan een menselijke redenering is het niet - te steunen met de tekst: "God zal zijn alles en in allen" (1 Kor. 15 : 28) en de uitdrukking: "tijden der herstelling van alle dingen" (Hand. 3 :21).

Hier hoeft alleen maar tegenover gesteld te worden dat het werpen van de duivel in de poel van vuur (Openb. 20 : 10) en van de doden, die geoordeeld zijn voor de grote witte troon, plaats vindt na het duizendjarig rijk, als Christus het koninkrijk aan de Vader gegeven heeft en God alles en in allen is. En Hand. 3 : 21 slaat helemaal niet op een herstel zoals zij voorgeven, want die tekst vervolgt: "waarvan God sinds oude tijden gesproken heeft door de mond van zijn heilige profeten". Waarvan hebben die profeten gesproken? Wel van de tijden van verkwikking, waarin er vrede op aarde heersen zal (het 1000-jarig rijk). Van dat herstel hebben ze gewaagd.

Bovendien: de konsekwentie van deze leer is dat ook de duivel en zijn engelen behouden zullen moeten worden. Hun eeuwige pijniging zou de heerlijkheid evengoed ontsieren als het eeuwig oordeel van de goddeloze mens. Als "alle dingen" werkelijk betekent wat zij zeggen, dan moeten ook de duivel en zijn engelen in hun vorige toestand worden hersteld.

De meeste alverzoeners durven deze konsekwentie niet voor hun rekening te nemen. Maar er is geen andere mogelijkheid. Wie hier a zegt moet ook b zeggen.

Als de Schrift zegt, dat "het eeuwige vuur bereid is voor de duivel en zijn engelen", dan zeggen zij: "Nee, het is geen eeuwig vuur en die plaats is niet definitief voor de duivel bereid. Uiteindelijk is er voor de duivel en zijn engelen ook een plaats in de hemel bereid".

De leer van de zielsvernietiging

De aanhangers van deze dwaling verwerpen de leer van de alverzoening als een absurd en onhoudbaar systeem. Maar dat wil niet zeggen dat ze daarom de leer van een eeuwig verderf als schriftuurlijk aanvaardden. Integendeel, zij hebben een theorie opgesteld die naar hun gedachten met beide afreken. En gezegd moet worden dat hun systeem veel beter in elkaar sluit, dan de leer van de alverzoening. Zij gaan de bijbel met een streng doorgevoerde

menselijke logika te lijf. Zonder zich af te vragen wat de bijbelse inhoud van een woord is, geven ze aan bijbelse begrippen een puur menselijke inhoud. Een paar voorbeelden:

eeuwig leven is niet anders dan altijd bestaan;
verderf is totaal verderf, dus vernietiging, ophouden te bestaan;
dood is eenvoudig dood, niet-bestaan.

Natuurlijk goochelen ze eveneens en vrijwel op dezelfde manier als de alverzoeners met de begrippen "eeuwig", "onuitblusbaar", "niet-uitgeblust" en "worm die niet sterft". Maar dat kunnen we laten voor wat het waard is.

Van meer belang is hun opvatting over de "ziel", die trouwens weinig of niet verschilt van die van de alverzoeners. Volgens hen is de ziel niet een apart onderdeel van de mens, dat blijft voortbestaan als het lichaam sterft. De ziel is niet anders dan het leven. Als het lichaam sterft, houdt het leven op en bestaat de mens niet meer. Sommigen van hen beroepen zich ook nog op de tekst dat de dood het loon op de zonde is. Als iemand dus is gestorven, heeft hij zijn straf al, de vernietiging zou dan die straf zijn. Van een onsterfelijke ziel wil men niet weten, want alleen God bezit onsterfelijkheid. Deze opsomming van hun leerpunten moge voldoende zijn. Ik ga voorbij aan de specifieke leer van de Jehova's-getuigen (zij zijn niet de enige vertegenwoordigers van de vernietigingsleer) aangaande de eeuwige toestand van het volk van God, verdeeld in diverse klassen, met een hemels regerend deel en een groep op aarde enz. daar dit de kern van de zaak niet raakt. Het gaat ons om het punt of er een eeuwige straf der hel is, ja of nee.

Eeuwig leven

We zullen de diverse begrippen eens toetsen. Eeuwig leven is niet hetzelfde als eeuwig bestaan. Eeuwig leven is niet alleen een leven waar geen eind aan komt, het is ook een leven dat geen begin kent. Het is leven uit God. Ten tweede is het leven in gemeenschap met God en bestaat in de kennis van de Vader en de Zoon (Joh. 17). Het houdt eeuwige gelukzaligheid in.

Zo is dood ook niet hetzelfde als niet-bestaan. De bijbel spreekt op drie manieren over de dood. Ten eerste over de lichamelijke dood, dat is de scheiding tussen de innerlijke mens en het lichaam. Ten tweede over de geestelijke dood: ieder mens is dood in zonden en misdaden (Ef. 2 : 1). Dat wil zeggen: hij is dood voor God, hij is gescheiden van God. Maar in die toestand bestaat hij wel degelijk! Ten derde over de tweede dood. Dat is de eeuwige scheiding van de mens, naar ziel en lichaam van zijn Schepper.

Dood en daarna ...

Veronderstel nu dat dood hetzelfde is als niet-bestaan en de ziel niet onsterfelijk is, hoe komen de goddelozen dan weer tot leven na de dood om geoordeeld te worden? Dat zou dan stuk voor stuk nieuwe scheppingen van mensen inhouden. En op grond waarvan zouden ze dan het leven ontvangen? Volgens de aanhangers van deze theorie betekent de tekst: "wie de Zoon heeft, heeft het leven en wie de Zoon niet heeft, heeft het leven niet" (1 Joh. 5 : 12), dat zij die de Zoon bezitten eeuwig bestaan en dat de goddelozen geen leven bezitten dat verder gaat dan de dood. De gelovigen bezitten echter het bestaan (om in hun woorden te spreken) omdat ze de Zoon bezitten, maar op grond waarvan bestaan de goddelozen dat kleine ogenblik dat ze opgewekt worden om vernietigd te worden? Zij bezitten de Zoon niet. Zij kunnen dus niet meer tot bestaan geroepen worden om geoordeeld te worden. Sommige van deze annihillisten zien die inkonsekventie en zien dan ook de lichamelijke dood als het eind van alles en loochenen tevens de opstanding. Maar de Schrift zegt: "Het is de mensen beschikt eenmaal te sterven en daarna het oordeel" (Hebr. 9 :27).

Daarmee is tevens duidelijk aangegeven dat de lichamelijke dood niet het enige loon op de zonde is, dan zou er voor oordeel daarna geen plaats zijn.

Ziel en lichaam ...

Dit is niet de enige tekst waarop de vernietigingsleer schipbreuk lijdt. In Matth. 10 :28 zegt de Heer: "Een vreest niet voor hen die het lichaam doden, doch de ziel niet kunnen doden; maar vreest veel meer Hem, die beide, ziel en lichaam, kan verderven in de hel". Hieruit blijkt opnieuw dat de lichamelijke dood niet de enige straf op de zonde is. En dat niet alleen. Veronderstel dat de ziel niet anders is dan het leven, zoals zij beweren, dan kan de mens als hij het lichaam doodt, wèl het leven doden. En Christus zegt dat de mens dat juist niet kan! De mens kan niet verder gaan dan met het lichaam, maar God kan ook handelen met de ziel!

Onsterfelijkheid

Inderdaad wordt nergens met zoveel woorden gezegd, dat de mens een onsterfelijke ziel heeft. Het begrip vinden we echter de hele Schrift door.

Lukas 16 schildert ons de toestand na de dood en we zien dat de mens dan wel degelijk bestaat en nog wel bewust bestaat. Tot de moordenaar op het kruis zegt de Heer: "Heden zult ge met mij in het paradijs zijn". En dit in tegenstelling tot een plaats in het koninkrijk waar de man om vroeg. Dat koninkrijk zou immers pas veel later opgericht worden en is zelfs voor ons nog toekomstig. Het woord "heden" heeft dan ook geen betrekking op het zeggen van de Heer - zoals zij suggereren - maar op het zijn in het paradijs van de boosdoener. Trouwens de constructie: "ik zeg heden" is een onding als er geen reden is om uit te drukken waarom je iets in het heden zegt. Men kan toch moeilijk heden iets morgen zeggen. Verder spreekt Paulus van ontbonden van het lichaam en met Christus te zijn. Hij leert dus ook dat er na het sterven een bewuste toestand bij de Heer is, die verreweg het beste is. En ten slotte spreekt Openb. 6 : 9 van zielen, die onder het altaar vertoeven en dus wel degelijk bestaan nadat ze wat het lichaam betreft de marteldood zijn gestorven.

Dan is er ook nog het woord van de Heer, dat de doden zoals Abraham, Izaäk en Jakob voor God allen leven, want Hij is niet een God van doden, maar van levenden.

Daar komt bij dat de Schrift dan wel niet de term onsterfelijke ziel gebruikt, maar evenmin de term sterfelijke ziel.

Als de bijbel over ons als sterfelijke wezens spreekt - wat we eerst geworden zijn na de zondeval: "als ge daarvan eet zult ge sterven", (dus niet eten hield niet-sterven in) - dan wordt die term sterfelijk alleen gebruikt van ons lichaam (Rom. 6 : 12; 8 : 11; 1 Kor. 15 : 53, 54; 2 Kor. 4 : 11; 2 Kor. 5 : 4).

God alleen onsterfelijk?

De Schrift getuigt inderdaad dat God alleen onsterfelijkheid heeft (1 Tim. 6 : 16). Maar wil dat zeggen dat God geen ziel geschapen heeft die niet sterfelijk is? Paulus wil alleen zeggen dat God onsterfelijkheid als wezen bezit. De ziel bezit de onsterfelijkheid niet uit zichzelf, maar dat is nog wat anders dan de konklusie dat de ziel daarom sterfelijk is. Als dat de betekenis was, zouden de engelen ook sterfelijk zijn. want God bezit alleen onsterfelijkheid. Wat getuigt echter de Heer? "Want zij kunnen ook niet meer sterven; want ze zijn aan de engelen gelijk" (Luk. 20 : 36, zie ook 38). De engelen kunnen dus niet sterven en zijn dus onsterfelijk, hoewel niemand beweren zal dat de engelen de onsterfelijkheid als bron bezitten. Hiermee valt dus hun hele "sterfelijkheidssysteem" in duigen.

Het verderf

Ten slotte blijft nog over hun uitlegging van het woord "verderf". Volgens de aanhangers van de gewraakte leer betekent het niets anders dan "tenietgaan". Om de betekenis van een woord te kennen, moeten we echter afgaan op wat de Schrift er van zegt en niet er een betekenis in leggen.

Welnu het woord voor "verderf" in het Grieks, is hetzelfde woord dat gebruikt is in "de verloren schapen van het huis Israëls" (Matth. 15 : 24). Verderf betekent dus niet vernietiging, maar verlorenheid, ellendige toestand, enz.

Zo wordt de koning van de afgrond (Openb. 9 : 11) Apollion genoemd, dat "verderver" betekent. Maar deze koning kan beslist niet het bestaan van de mens vernietigen, maar wel hem moreel in het verderf slepen. Zo is ook het eeuwig verderf een eeuwige, ellendige toestand in buitenste duisternis, "ver van het aangezicht van de Heer en de heerlijkheid van zijn sterkte".

Ik voerde Joh. 3 : 36 al aan. Het eerste deel: "zal het leven niet zien" weerlegt de leer van de alverzoening. Het tweede deel: "de toorn van God blijft op hem" ontzenuwt de vernietigingstheorie.

Maakt het veel uit???

Er zou van dit onderwerp nog wel meer te zeggen zijn, maar ik laat het bij een beoordeling van de voornaamste punten van de beide dwaalleringen. Ik kan me voorstellen dat iemand oppert: maar is die kwestie zoveel belangstelling waard? Maakt het veel uit of je in een eeuwige straf der hel gelooft of niet? Laat ik vooropstellen, dat iedere aantasting van een leerstuk van het christelijk geloof verdergaande konsekwenties heeft dan alleen het punt dat in geding is. De ernst er van zal namelijk afhangen van het punt dat aangevallen wordt, en in dit geval moeten we de konsekwenties niet onderschatten.

Ten eerste heeft het zijn invloed op de uitwerking van het evangelie. Een anekdote mag dit illustreren. In Engeland hield een alverzoeningsaanhanger een straatprediking. Na afloop zei hij: "Volgende week zal ik verder over dit onderwerp spreken en ik verzoek u allen terug te komen". Daarop gaf één van de luisteraars ten antwoord: "Dat hoeft niet. Als u geen gelijk hebt, hebben we uw leugens niet nodig en als u wel gelijk hebt, komen we toch allemaal in de hemel, zij het de een wat eerder dan de ander". In principe zou men ten opzichte van de leer van de vernietiging een gelijksoortig antwoord kunnen geven.

De kracht van het evangelie, dat een mens Christus Jezus nodig heeft om aan het eeuwig oordeel te ontvlieden, wordt door deze leringen ondermijnd. En dat is niet het enige. De ernst van de zonde wordt aangetast doordat men de gevolgen van de zonde in zijn uitwerking beperkt tot een tijdelijke straf of tot vernietiging.

Dat is ook nog niet het ergste, maar de gerechtigheid van God in het oordeel over de zonde wordt in de mist gehuld.

En dat is ook nog niet het hoogtepunt. Deze leringen verkleinen echter het verzoeningswerk van Jezus Christus. Christus heeft volgens deze theorieën, op het kruis niet het eeuwig oordeel voor de verlost zondaar gedragen, maar vrijwaart hem slechts van een tijdelijke straf.

Daarom mogen we deze leringen niet slechts zien als dwalingen en onjuistheden, maar als dwaalleer waardoor aan de fundamenten van het kruis en van de verzoening de werkelijke vastheid ontnomen wordt. Verdraagzaamheid is hier niet op zijn plaats.